

z. a n. místo soudu porotního soudu sborovému, a poukazuje na to, že obžalovací spis byl podán v době, kdy působnost porot byla zastavena, že též první líčení o věci konalo se před senátem a že proto druhé hlavní líčení bylo konáno proti zákonu, ač mezitím nařízením ze dne 27. května 1920, čís. 365 sb. z. a n., působnost porot byla obnovena, před soudem porotním. Byť by i tento stěžovatelův názor byl správným se zřetelem na ustanovení §§ 219, 257 tr. ř., §§ 5 a 6 zákona ze dne 15. dubna 1920, čís. 268 sb. z. a n., co se týče fora, před nímž líčení původně se mělo odbývat, přece bylo věc přikázati soudu porotnímu, neboť dle §§ 288 čís. 3, 348 tr. ř. jest ustanoviti nejvyššímu soudu soud, příslušný dle zákona, platícího v době zrušení, a to jest nyní soud porotní. Zrušením rozsudku zrušeno bylo celé řízení od podání žaloby, věc vstupuje nyní opět do období upraveného kapitolou XVII. tr. ř. a líčení, jež nyní ustanoviti dlužno, je líčením novým, nikoliv pokračováním líčení původního.

Čís. 936.

Není »kritikou platného zákona« ve smyslu § 303 tr. zák., uabádal-li duchovní s kazatelnými osadníky, by nepoužili výhod zákona o zajištění půdy drobným pachtýřům. Pojem »kritiky zákona«.

(Rozh. ze dne 29. září 1922, Kr II 770/21.)

Nejvyšší soud jako soud zrušovací zavrhl po ústním líčení zmateční stížnost státního zastupitelství v Jihlavě do rozsudku krajského soudu v Jihlavě ze dne 9. září 1921, jímž byl obžalovaný dle § 259 čís. 3 tr. ř. sprostěn z obžaloby pro přečin dle § 303 odstavec druhý tr. zák. (čl. I. zákona ze dne 20. února 1919, čís. 111 sb. z. a n.), mimo jiné z těchto

důvodů:

Po věcné stránce (čís. 9 a) § 281 tr. ř.) uplatňuje zmateční stížnost, že nalézací soud, sprevčen obžalovaného, nesprávně vyložil ustanovení § 303 odstavec druhý tr. zák. ve znění shora uvedeného zákona. Zmateční stížnost není odůvodněna. Nalézací soud zjistil, že obžalovaný pronesl jako katolický farář, vykonáváje úřad kazatelský, tyto výroky: 1. »že drobní pachtýři podle světského zákona mají sice na ony pozemky nárok, podle zákona církevního a božího však nikoliv, a že jest jejich povinností jako katolíků, když chtějí míti kněze, jehož příjem pozemky ty tvoří, by se nároků vzdali«; 2. »že drobným pachtýřům se zřetelem na to, že podle zákona božího na farní pozemky nároku nemají, v tom případě, že se nároku toho nevzdají, při zpovědi rozhřešení dáti nemůže«, dále 3. »že kradou se husy, slepice, ba i pole«; 4. »kdo má cizí pozemek na svědomí, nechť ke zpovědi nechodí«, 5. »že dlouholetí pachtýři obdrží 1 m² (pozemků) za cenu sportky, 1 čtverečný sáh za cenu egyptky a 1 míru za cenu krmené husy« — neshledal však v těchto výrocích kritiku platného zákona o zajištění půdy drobným pachtýřům ze dne 27. května 1919, čís. 318 sb. z. a n., nýbrž toliko oprávněné hájení zájmů farního obročí, pouhé vysvětlení zákona toho se stanoviska církve římsko-katolické, spojené s upozorněním na újmu, hrozící farnímu obročí, budou-li

posluchači obžalovaného uplatňovati své nároky, a s naznačením způsobu, jak by se vyhnuli kolisi svých nároků se zájmy obročí. Především dlužno podotknouti, že obžaloba, obmezivši se ve výroku pouze na určení času a místa trestného činu, jakož i osoby pachatele a na slova zákona, pokud se týče skutkové podstaty trestného činu, uvádí teprve v důvodech výroky obžalovaného, jež shledává závažnými a vadnými, pokud se týče trestnými, že však výrok, uvedený shora pod čís. 5., ani v důvodech a tudíž vůbec v obžalobě uveden není a že také při hlavním přelíčení obžaloba nebyla na tento výrok rozšířena. Výrok ten není tedy předmětem obžaloby, nebyl do ní ani dodatečně pojat a nelze k němu proto vůbec přihlížeti. Na okolnost tuto nutno i v řízení zrušovacím bráti zřetele z úřední moci, ježto obžaloba nesmí býti překročena (§ 267 tr. ř.).

Následkem toho nelze, i když prvý soud výrok ten do rozsudku omylem sice pojal, v něm však skutkové povahy zažalovaného trestného činu neshledal, na rozhodnutí tom v neprospěch obžalovaného ničeho měniti bez ohledu na to, zda a pokud věcné důvody osvobození jsou správnými čili ne. Pokud jde o výroky obžalovaného, uvedené pod čís. 3. a 4., nabytí nalézací soud přesvědčení, že se tyto výroky na zákon o drobných pachtýřích vůbec nevztahují, nýbrž že byly míněny, a to výrok čís. 4 zcela všeobecně a výrok čís. 3 že na zřeteli měl konkrétní jiné případy, zejména jednání Václava P-a. Zmateční stížnost v tomto směru také ničeho nenamítá, zabývajíce se jenom ostatními výroky obžalovaného. Proto netřeba ani zrušovacímu soudu řečené výroky a důvody osvobození rozebírat. Zbývají tedy pouze výroky uvedené pod čís. 1. a 2. Podle § 303 odstavec druhý zák., upraveného zákonem ze dne 20. února 1919, čís. 111 sb. z. a n., dopouští se přečinu duchovní kteréhokoliv vyznání nebo jiná osoba v podobné funkci činná, která při úkonu náboženském, zejména při vykonávání úřadu kazatelského... kritikuje platné nebo navrhované zákony nebo nařízení vládní... Sluší tedy řešiti právní otázku, co rozuměti pojmem »kritisovati«, a tu vede vnitřní obsah slova toho k úsudku, že kritikou zákona jest oceňování jeho kvality, jeho dobroty nebo špatnosti. Jde při tom zřejmě o hodnocení dobrých, vhodných, případných a účelných stránek zákona, pokud se týče jeho přikrosti, nedostatku a škodlivosti a dle celkového úsudku jest pak kritika příznivou nebo nepříznivou. Něco jiného jest však výklad a vysvětlování zákona, jež ponechávají kvalitu a účelnost zákona stranou a zabývají se zákonem tak, jakým jest, a hledí vyložití jeho smysl. Podle zjištění nalézacího soudu prohlásil obžalovaný především, že drobní pachtýři podle světského zákona mají na ony pozemky nárok; stavěl se tedy na půdu zákona, aniž by se byl pustil do jeho rozboru a oceňování. Jeho další vývody, obsažené ve výrocích čís. 1 a 2, netýkají se již zákona o drobných pachtýřích, neboť obžalovaný promlouvá tu již jen o »zákonu církevním a božím«, tedy o věcech náboženských a církevních; snažil se tím svým osadníkům vysvětliti, že, kdyby pachtýři požadovali do vlastnictví farní pozemky, na něž měli dle zákona o zajištění půdy drobným pachtýřům, tedy podle světského zákona, nárok, že by tím obročí bylo ochuzeno, a hleděl na ně se stanoviska církevního působiti, by se svých nároků vůči obročí dobrovolně vzdali. Obžalovanému jako faráři a dočasnému správci obročního jmění nelze zajisté brániti, by, aniž by se ovšem pouštěl do kritiky zákona, svým osadníkům s kazatelnou nekladl na srdce, by dbali zájmů

obročí, jež odprodejem pozemků dosavadním drobným pachtýřům mělo býti ztenčeno. Výroky, obžalovanému pod čís. 1 a 2 za vinu kladené, neobsahují tedy ani jednotlivě, ani v celkové své souvislosti kritiky platného zákona, takže nalézací soud posoudil věc správně, neshledav v jednání obžalovaného skutkové povahy přečinu dle § 303 tr. zák.

Čís. 937.

Pod skutkovou podstatu přečinu dle § 303 tr. zák. nespadá výrok, jenž směřoval pouze proti osobě, jež měla mši sloužiti, ani varování osadníků, by nechodili na mši církve jiné.

(Rozh. ze dne 29. září 1922, Kr II 479/22.)

Nejvyšší soud jako soud zrušovací vyhověl po ústním líčení zmateční stížnosti obžalovaného do rozsudku krajského soudu v Olomouci ze dne 20. dubna 1922, jímž byl stěžovatel uznán vinným přečinem urážky církve dle § 303 tr. zák., zrušil napadený rozsudek a sprostil obžalovaného z obžaloby pro přečin urážky církve, jehož se prý dopustil tím, že dne 3. dubna 1921 v B. veřejně a před více lidmi obyčeji československé církve, ve státě zákonně uznané, totiž mši, se posmíval a jej zlehčiti hleděl.

Důvody:

Nalézací soud sledal ve zjištěných slovech obžalovaného: »Bude tam sloužiti mši jakýsi komediant. Lidé, nechodte na to,« pronesených veřejně a před více lidmi, skutkovou povahu přečinu urážky církve podle § 303 tr. zák. dle rozhodovacích důvodů napadeného rozsudku proto, že prý je jisto, že ve slovech těch, která posuzovati dlužno v celku, jest obsaženo sesměšňování a zlehčení obyčeje československé církve, totiž mše, a že v tom, varují-li se lidé, aby nechodili na to, totiž na mši, jest nepochybně posměch a zlehčování mše samé. Zmateční stížnost obžalovaného odporuje napadenému rozsudku s hlediska důvodu zmatečnosti (čís. 9 a) § 281 r. ř., a uvádí, že jednání obžalovaného, nalézacím soudem zjištěné, nezakládá skutkové podstaty přečinu urážky církve dle § 303 tr. zák. Stížnosti nelze upříti oprávnění. Nalézacím soudem zjištěný, veřejně a před více lidmi pronesený výrok obžalovaného skládá se ze dvou částí a to: »Bude tam sloužiti mši jakýsi komediant« a »lidé, nechodte na to.« Z toho jest patrné, že první část výroku směřovala především proti osobě, která onu mši sloužiti měla, kdežto druhá část výroku obsahovala napomínání a varování osadníků obžalovaného před účastí na oné mši československé církve. Výrok, obžalovanému za vinu kladený, neobsahuje však v žádné z uvedených částí ani v celku posmívání se nebo zlehčování obyčeje československé církve, totiž mše samotné, neboť slova obžalovaného nebyla namířena přímo proti mši a také se jí přímo nedotýkala, nýbrž směřovala, jak již uvedeno, proti osobě, která měla mši sloužiti. V první části výroku obžalovaného by tedy v první řadě přijít mohl v úvahu nanejvýše přestupek proti bezpečnosti cti, spáchaný na oné osobě, která však soukromé obžaloby v tomto směru nepodala. Varování svých osadníků před návštěvou mše jiné církve byl